

Skarpnäs

FÖRSLAG TILL BESLUT
AUGUSTI 2015



Naturresevat i Nacka kommun

Föreskrifter - Avgränsning - Skötselplan

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRESKRIFTER OCH AVGRÄNSNING

Förord.....	4
Beslut.....	5
Naturresevatets syfte.....	5
Föreskrifter.....	6
Skötsel och förvaltning.....	7
Skäl för beslut.....	8
Överensstämmelse med ÖP och DP.....	8
Intresseprövning.....	8
Ärendets beredning.....	8
Avgränsning.....	9
Administrativa uppgifter.....	9
Beskrivning.....	10

Kartmaterial

Översiktskarta.....	5
Naturvärdeskarta.....	13
Beslutskarta.....	14
Förordnandekarta.....	15
Fastighetskarta.....	16
Historisk karta.....	17

SKÖTSELPLAN

Hur reservatets syfte skall tryggas.....	21
Skötsel av mark och vatten.....	21
Skötselområden, skötselbiotoper.....	24
Friluftsliv.....	29

Kartmaterial

Skötselområden.....	32
Skötselplanekarta.....	33

Omslagsbild; flygfoto över Skarpnäs
Bildkälla Nacka kommun

FÖRORD

På kommunstyrelsen uppdrag har Park och Naturenheten tagit fram denna naturreservatshandling. Handlingen har producerats av konsult Perry Sörensen, Perry Sörensen Arkitektkontor. Grundförslaget har justerats, redigerats och digitaliserats av en konsultgrupp bestående av Åsa Wilke och Sofia Sjödin på Wi landskap AB, Patrik Tronde, Sven A Hermelin AB samt Tomas Fath, Pro Natura.

Nacka kommun, augusti 2015.

BESLUT

Kommunens beslut

Med stöd av 7 kap. 4§ miljöbalken beslutar kommunfullmäktige i Nacka kommun att förklara det område som angivits på beslutskartan som naturreservat. Beslutsmyndigheten har gjort en prövning av reservatets förenlighet med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken. Reservatet är förenligt med dessa.

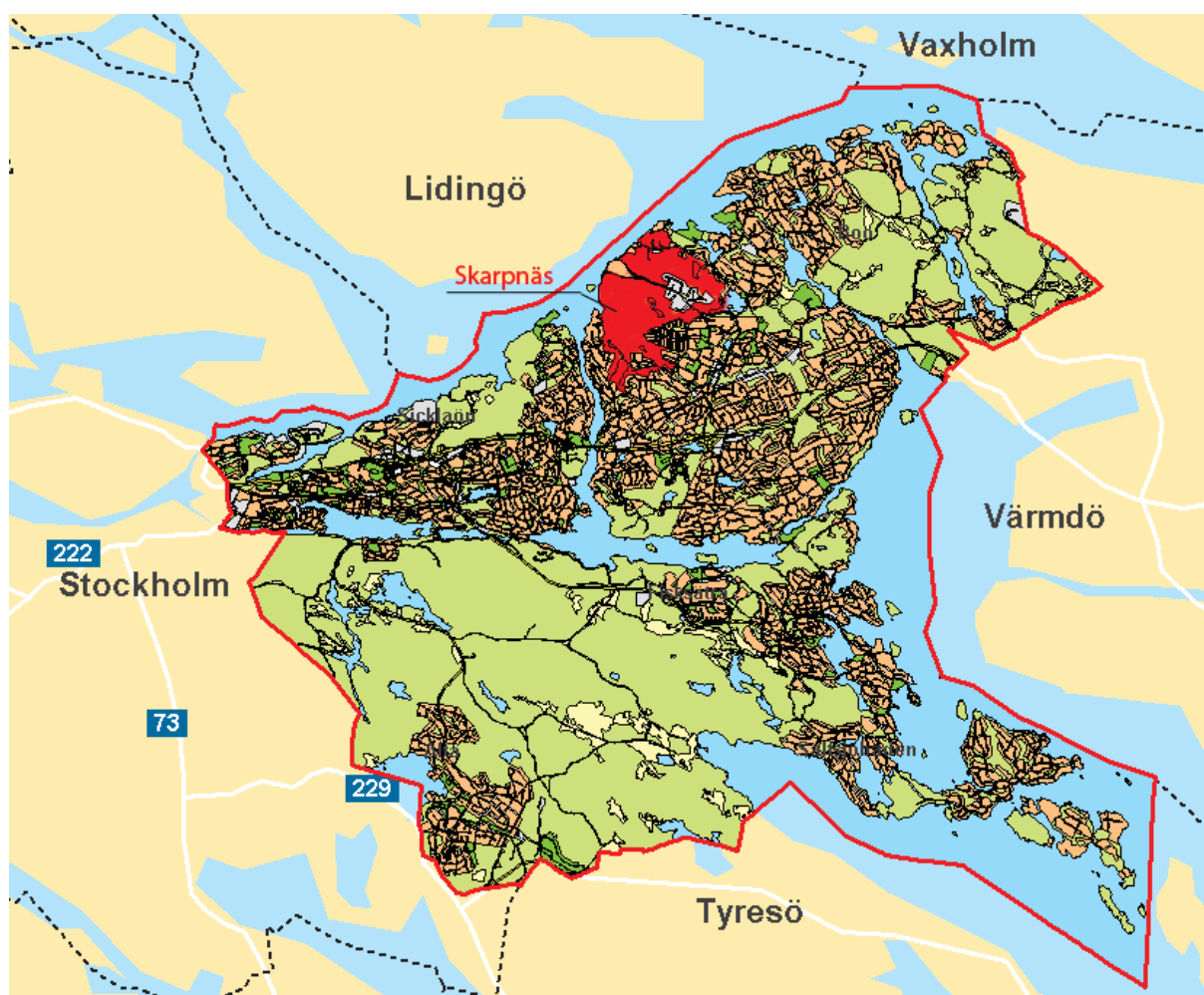
Reservatets namn ska vara Naturreservatet Skarpnäs.

NATURRESERVATETS SYFTE

Syftet med naturreservatet är att genom skötselåtgärder bevara och där så är möjligt utveckla Skarpnäsområdets specifika värden för natur, kultur och friluftsliv. De naturgivna förutsättningarna för naturvärden och friluftsliv skall vara styrande. Vittjärns betydelse för den vetenskapliga naturvården skall särskilt uppmärksammas.

Med en målinriktad skötsel av området genom en fastställd skötselplan ska syftet med naturreservatet tryggas.

Översiktskarta



FÖRESKRIFTER

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar kommunfullmäktige med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 § miljöbalken att nedan angivna föreskrifter skall gälla i naturreservatet.

Föreskrifterna träder i kraft tre veckor efter den dag då kommunen kungör beslutet alternativt efter avslutad överklagandeprocess då det vunnit laga kraft.

Föreskrifterna gäller inte för och ska inte utgöra hinder för:

- arbetsföretag som krävs för åtgärder som framgår av till naturreservatsbeslutet hörande skötselplan och som utförs av reservatsförvaltare eller av denne utsedd uppdragsgivare.
- utbyggnad av Skarpövägen med intilliggande gång- och cykelbanor till större bredd och högre standard.
- nergrävning av ledningar i anslutning till Skarpövägen.
- trafik på Skarpövägen.
- justering av Mariedalsvägens sträckning.
- erforderligt skötsel och underhåll av kraftledningar och kraftledningsgator.
- markförläggning av kraftledningar.
- utveckling av dagvattenrenande anläggningar i anslutning till Kummelbergets industriområde.
- kemisk bekämpning av jättebjörnloka.
- borttagande av träd och vindfälle som säkerhetsåtgärd i anslutning till kör- och gångvägar inom området.
- fiske med handredskap.

Eventuella arrangerade evenemang kräver samråd och tillstånd från reservatsförvaltaren.

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken angående inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att

- A1. uppföra byggnad, mast eller anläggning på land eller i vatten.
- A2. använda kemiska bekämpningsmedel eller konstgödsel.
- A3. anlägga campingplats eller uppställningsplats för husvagnar.
- A4. uppföra stängsel eller andra hägnader.
- A5. ta bort dött träd eller vindfälle.
- A6. plantera ut för trakten främmande växt- eller djurarter i mark och vatten.
- A7. avverka eller utföra andra skötselåtgärder annat än som framgår av bifogad skötselplan.
- A8. anlägga ny ledning i mark, vatten eller luft.
- A9. anlägga belysningsanläggning utöver vad som finns idag.
- A10. anordna upplag inkl. snöupplag annat än i samband med skötsel av området och dess anläggningar.
- A11. förändra land- eller vattenområdets permanenta topografi, ytförhållanden eller avrinningsförhållanden, till exempel genom att gräva, spränga, borra, dika, schakta, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning. Service på och ersättning av befintliga tekniska anläggningar får dock utföras efter godkännande av reservatsförvaltare.

- A12. anlägga bilväg, parkering, gångväg, cykelväg eller ridstig eller asfaltera befintlig grusväg annat än vad som framgår av skötselplan.
- A13. bedriva annan jakt än skyddsjakt.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång inom naturreservatet.

För att trygga syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt till marken att tåla

- B1. utmärkning av naturreservatets gränser samt uppsättning av informationsskyltar.
- B2. utförande och nyttjande av anläggningar för friluftslivet.
- B3. åtgärder i enlighet med bifogad fastställd skötselplan.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30§ miljöbalken.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att:

- C1. fälla eller skada levande eller döda träd och buskar.
- C2. påverka eller störa levande djur.
- C3. gräva, hacka, borra eller på annat sätt skada berg, jord och sten.
- C4. skada vegetationen genom att gräva upp växter.
- C5. plantera in främmande växter eller djur.
- C6. medföra husdjur som inte är kopplat annat än på anvisade platser.
- C7. cykla annat än på stig eller anlagd väg om ej annat anges.
- C8. framföra motordrivet fordon annat än på anlagd bilväg.
- C9. elda annat än i medhavd grill eller på anvisad plats.
- C10. tälta eller parkera husvagn i mer än en natt.
- C11. sätta upp skyltar eller liknande.
- C12. tippa trädgårdsavfall, skräp eller liknande.

SKÖTSEL OCH FÖRVALTNING

I enlighet med 3 § förordningen om områdesskydd fastställer kommunfullmäktige i Nacka kommun tillhörande övergripande skötselplan med huvudsakliga mål, riktlinjer och åtgärder för naturreservatets skötsel och förvaltning. Nacka kommun är förvaltare för naturreservatet i enlighet med § 2 förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. Kommunens väghållare förvaltar Skarpövägen.

Organisation av förvaltningen vid beslutstillfället

Natur- och trafiknämnden är förvaltare av reservatet och hanterar tillstånd sökta av externa aktörer. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden är tillsynsmyndighet och hanterar dispenser från föreskrifterna sökta av förvaltaren eller interna aktörer.

SKÄL FÖR BESLUT

Nordvästra delen av området, farledsmiljön utmed inloppet till Stockholm (AB51, 58), är av riksintresse för kulturmiljövården. Naturreservatet är förenligt med hushållningsreglerna i naturresurslagstiftningen NRL 2:6.

- Området har mycket höga friluftsvärden på grund av närheten till Orminge samt det strategiska läget som en av de inre delarna av Nacka-Värmdökilen. Genom området går Boo-leden och många delar är välbesökta.
- Genom förordnandet säkerställs områdets målinriktade skötsel genom en fastställd skötselplan.
- Genom skötselplanen regleras skötseln av marken så att friluftsvärden, naturvårds- och kulturmiljöintressena tillgodoses.

ÖVERENSSTÄMMELSE MED ÖP, DP OCH FÖRORDNINGAR

Nackas översiktplan anger att naturreservatsbildning pågår för området men att den exakta avgränsningen är inte klarlagd. Översiktplanen anger även att i samband med bildandet av naturreservatet ska möjligheten att lokalisera bostäder eller verksamheter på ett litet område, cirka en hektar, i anslutning till befintligt arbetsplatsområde Kummeberget studeras. En yta väster om Kummelbergets industriområde har undantagits ur reservatet för detta ändamål.

Ett flertal detaljplaner berörs. Naturreservatets mål och skötsel står ej i strid med dessa, då områdena är av naturmarkskaraktär. Reservatets gränsdragning har anpassats till planerad detaljplan för Telegrafberget så att denna kan genomföras.

Strandskydd gäller för Krokträskan, Myrsjön, Vittjärn, Svartputten, Glasbrukssjön, Övre Glasbrukssjön samt Saltsjön enligt förordnandekarta. Naturminne finns vid Myrsjön och Övre Glasbrukssjön. Fiskevårdsområde omfattar sötvattensjöarna.

INTRESSEPRÖVNING

Inskränkningarna bedöms inte påverka något enskilt eller allmänt intresse i större utsträckning än nödvändigt med hänsyn till skyddsbehovet.

ÄRENDETS BEREDNING

Förslag till naturreservat har genomgått en bred remissbehandling under tiden 19990927-19991210. Förslaget antogs av Områdesnämnden i Boo 20010321 och återremitterades sedan av kommunstyrelsens arbetsutskott 20010417. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden tog 20100616 beslut om att förslaget skulle färdigställas och omarbetas enligt direktiv från kommunstyrelsen 20100531. Kommunstyrelsens arbetsutskott tog sedan 20101116 beslut om att återremittera ärendet till miljö- och stadsbyggnadsnämnden för samordning med kommande detaljplan för Telegrafberget. Detta har utförts och Naturreservatsnämnden var den nämnd som beslutade om nytt samråd. Förslag till naturreservat genomgick en ny bred remissbehandling under tiden 20140704-20140914. Förslaget har bearbetats utifrån inkomna remissvar och ett förslag till beslutshandling framtoogs i maj 2015.

AVGRÄNSNING

Området begränsas framförallt av befintliga bebyggelseområden. I nordväst avgränsas utbredningen av Saltsjön och inloppet mot Stockholm. Reservatet har även en lång gräns mot Kummelbergets industriområde, som ligger omslutet av reservatet.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Benämning	Naturreservatet Skarpnäs
Kommun	Nacka
Socken	Boo
Fastigheter/ Markägare	se förteckning
Areal	ca 260 ha, varav 25 ha vatten
Förvaltare	Nacka kommun

Fastighetsförteckning

Se även fastighetskartan.

Fastighetsbeteckn.	Ägare
Björknäs 1:1, del av	Nacka kommun
Björknäs 1:59, del av	Nacka Skarpnäs Fastigheter AB
Björknäs 10:1, del av	Nacka kommun
Hasseludden 1:75, del av	Nacka kommun
Orminge 60:1, del av	Nacka kommun
Rensättra 2:3, del av	Nacka kommun
Skarpnäs 1:39	Nacka kommun
Skarpnäs 1:77	Nacka kommun
Skarpnäs 1:78	Nacka kommun
Skarpnäs 1:83, del av	Nacka kommun
Skarpnäs 2:1, del av	Nacka kommun
Skarpnäs 2:4, del av	Nacka Skarpnäs Fastigheter AB
Skarpnäs 2:5	Telegrafberget fastighets AB
Skarpnäs 2:6	Nacka Skarpnäs Fastigheter AB
Skarpnäs 2:7	Nacka Skarpnäs Fastigheter AB
Skarpnäs 2:8, del av	Nacka Skarpnäs Fastigheter AB
Skarpnäs 2:9	Nacka Skarpnäs Fastigheter AB
Skarpnäs 2:10	Nacka Skarpnäs Fastigheter AB
Skarpnäs 2:11, del av	Nacka Skarpnäs Fastigheter AB
Skarpnäs 2:12	Nacka Skarpnäs Fastigheter AB
Skarpnäs 2:13, del av	Nacka Skarpnäs Fastigheter AB
Skarpnäs 2:14, del av	Nacka kommun
Skarpnäs 2:16	Nacka kommun
Skarpnäs 2:19	Nacka Skarpnäs Fastigheter AB
Skarpnäs 4:1	Nacka kommun

BESKRIVNING

Landskapets förutsättningar

Området kan kort beskrivas som ett starkt kuperat och bergigt skogslandskap, genomdraget av markerade dalstråk. Lokalt finns rester av gammal jordbruksmark. Någon omfattande bebyggelse finns inte och har inte heller funnits inom området. Norra delen, mot farleden in mot Stockholm, är av skärgårdskaraktär. Naturgeografiskt gränsar det till Östersjökustens skärgård. Förkastningsbranterna stupar här brant och perspektiven är hisnande. Fallhöjden från Kummelbergets högsta punkt till vattnet är 70 meter.

Berggrunden domineras av gnejsgraniter (urgraniter) och av olika gnejser. Jordarterna fördelar sig snarlikt inom hela området. Höjdpartiernas övre delar utgörs av hållmarker, där jordtäckte endast finns i sprickor och sänkor i berggrunden. Slutningarna på sprickdalarnas sidor täcks av morän, och i de lägre partierna stråkvis överlagrade av lera t ex vid Danmarksängen och dalgången mellan Sjöängshöjden och Björknäsplatån ner mot badplatsen vid Glasbrukssjön. I flera sprickdalbottnar finns organiska jordlagerföljder med olika typer av torv och gytta samt i nordöst mellan Hasseludden och Kummelbergets industriområde, ställen med svallgrus.

Ytvattnets fördelning inom området präglas av sprickdalstopografin. Nederbörden rinner snabbt av från höjdryggarna och samlas upp som sjöar eller mindre vattendrag/diken i dalbottarna. Grovt kan sägas att områdets västra delar, Svartpotten och Glasbrukssjöarna avvattnas mot Skurusundet, Ängsviken och Halvkakssundet. De centrala och östra delarna, Krokträskan, Myrsjön och Vittjärn avvattnas mot Kvarnsjön som ligger utanför området och vidare till Lövbergaviken och Höggarnsfjärden.

Vegetationen speglar berggrunden, jordarterna och vattentillgången. På hållmarkerna dominerar tallskogen och på slutningarnas moräner konkurrerar den mer närings- och fuktkrävande granen. På finsedimenten i dalstråken är lövträdsinblandningen stor. Det bergiga skogslandskapets underlag, som i huvudsak utgörs av sura bergarter, ger att vegetationen mestadels är relativt artfattig.

Skogsmark

Barrskogen dominerar berg- och moränområdena. För skogsbruket är de högsta boniteterna belägna i de små sprickdalarna. Dessa har dock i stor utsträckning varit för svårtillgängliga för ett rationellt skogsbruk. Dagsläget är att de få öppna markerna i dalgångarna växer igen och uppe på höjderna står en relativt orörd hållmarkstallskog. Inga större skogliga åtgärder har utförts sedan början av 1980-talet.

Idag används skogsmarken i huvudsak som promenad- och närströvområde för omkringliggande bostadsbebyggelse. Området har ett rikt förgrenat stigsystem.

Ängsmark

Danmarksängar och dagens kraftledningsgator är de enda öppna marken i det för övrigt skogsklädda området. I området kring ängarna är variationen stor. Här finns en mosaik av olika lövskogstyper, blandskog och våtmarker som ett resultat av tidigare jordbrukshävd. Marken har här brukats som åker för länge sedan och därefter varit omväxlande slåtteräng och betesmark fram till 50-talet. Området hålls öppet genom årlig slåtter.

Naturvärden

Områdets varierade terräng och natur ger mycket omväxlande och skilda naturvärden inom ett relativt litet området. De områden som klassats ha högsta naturvärden är också konstaterade nyckelbiotoper av Skogsstyrelsen. På höjderna hittas hällmarkstallskogen med stort inslag av gamla tallar, många är 200-300 år gamla. Här hittas de rödlistade talltickan och motaggsvamp och värmegynnade insektsarter som praktbagge och reliktblöckhittas finns vid de solexponerade tallarna. I branterna finns blandskogar av hög ålder där tallen successivt erätts av gran, björk, asp och ek längre ner i sluttningarna. I sprickdalarna hittas blandskog och vid de många sjöarnas utlopp inslag av sumpskogar. Den höga fuktigheten och god tillgång på död ved, ofta i form av murkna granlågor, ger mycket höga naturvärden och ett flertal signalarter av mossa och vedsvampar har hittats. Punktvis i de blötare områdena har träden bildat tydliga socklar. Mellan Krokträskan och Danmarks ängar finns ett ca 2 hk stort brandfält som brann sommaren 2008. Brandfältet erbjuder värdefull miljö för snabbspridda eller länge vilande brandberoende arter knutna till bränd död ved och blottad mineraljord. Danmarks ängar är tillsammans med dagens kraftledningsgator de enda öppna markerna i reservatet. Här har smalvingad blomlock observerats, en rödlistad skalbagge som är beroende av fuktig ängsmark.

Fiske

Sjöarna Krokträskan, Myrsjön, Vittjärn, Svartpotten, Glasbrukssjön och Övre Glasbrukssjön ingår i fiskevårdsområde. Fiskerätten innehas av Boo fiskevårdsområdesförening. I samtliga sjöar är det fritt fiske med handredskap. Rätten att fiska gäller inte kräftor. För Saltsjön gäller fritt handredskapsfiske.

Bebyggelse och anläggningar

Någon omfattande bebyggelse finns ej inom området. Vid Glasbrukssjöns utlopp finns fragment av gammal industribebyggelse. Nedströms låg Björknäs glasbruk. Det grundades 1763. Efter brukets nedläggning har vattenkraften nyttjats för olika ändamål. Idag finns här vid sjöns sydspets en parkeringsplats anlagd och längre upp, på östra stranden, en badplats. Både i Övre Glasbrukssjön och Glasbrukssjön finns pumpanläggningar för bevattning mm för kringliggande bebyggelse.

I anslutning till bebyggelsen i Orminge finns upplysta motionsspår anlagda. Här startar också Boo-leden, en vandringsled som anlades redan på 1940-talet. Parkeringsplats för ett 20-tal bilar har anlagts vid Sjöängsvägen.

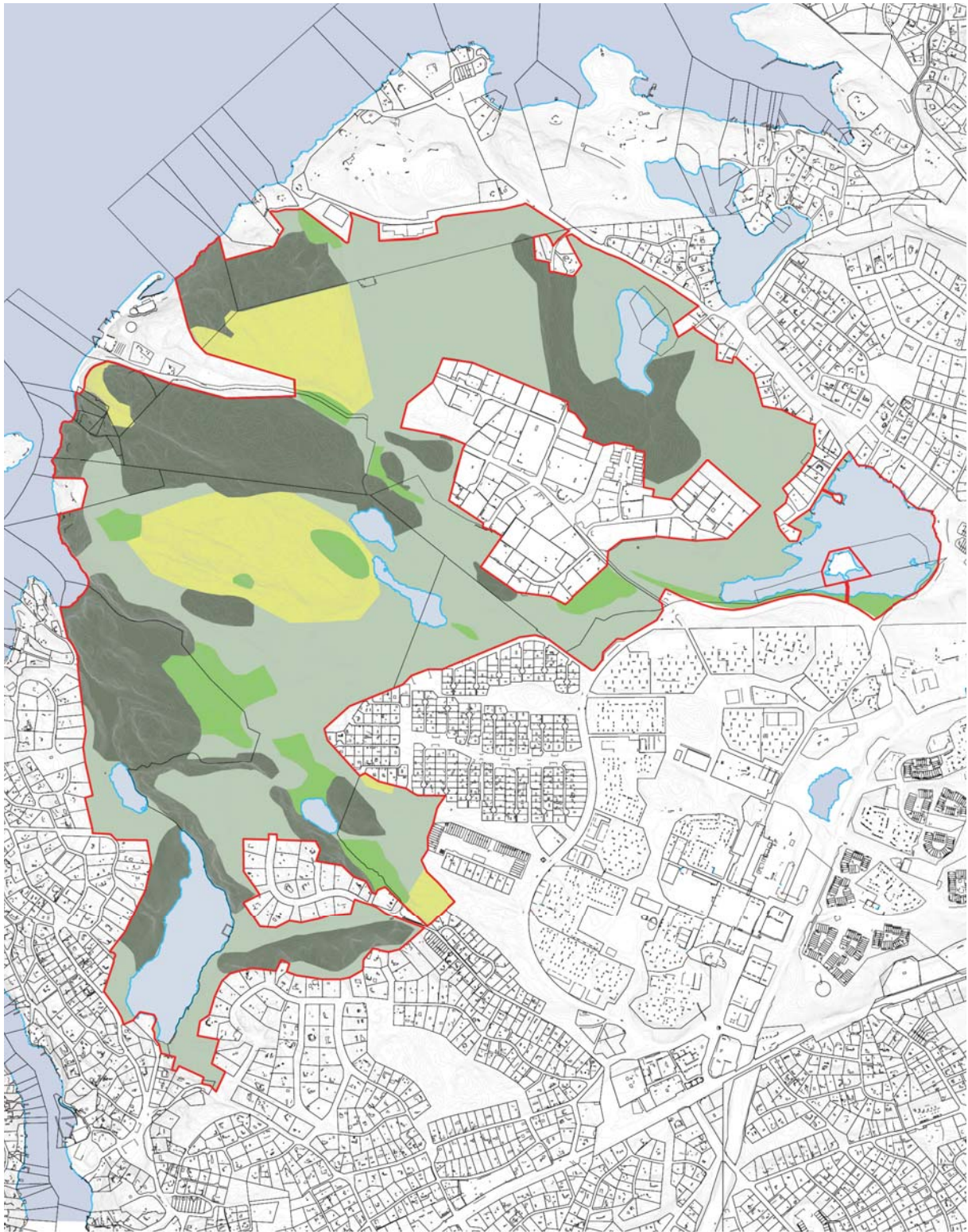
Skarpövägen som centralt korsar området går via Kummelbergets industriområde ner till en oljehamn vid Saltsjön. Där förekommer dock ingen hamnverksamhet idag. Vid vägens slut och granne med den tidigare oljehamnsanläggningen ligger Sunnbo. Gamla till delar överväxta husgrunder och terrasser vittnar här om tidigare bebyggelse. Utmed Skarpövägen, vid entrén till Kummelbergets industriområde, ligger ett mindre telestationshus. En avloppspumpstation finns på stranden vid Myrsjövägens västra del. En återvinningsstation finns utmed Skarpövägen.

Området genomkorsas av flera kraftledningar med varierande styrka. Markförläggning av dessa är under utredning.

Upplåtelseavtal och arrenden

Lilla Björknäs Villaägareförening har träffat avtal med kommunen gällande pumpanläggning för sommarvatten vid Glasbrukssjön. Söder om Stenhuggarvägen, väster om Möjavägen samt väster om Sjöängsvägens vändplan finns arrenden för mobilmaster och teknikbodar. Vattenfall AB, Boo Energi samt Stokab AB innehar rättigheter för kraftledningar inom naturreservatet.

NATURVÄRDESKARTA



- Reservatgräns
- Sjöar
- Högsta naturvärden
- Mycket höga naturvärden
- Höga naturvärden
- Naturvärden

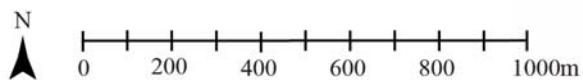


0 200 400 600 800 1000m

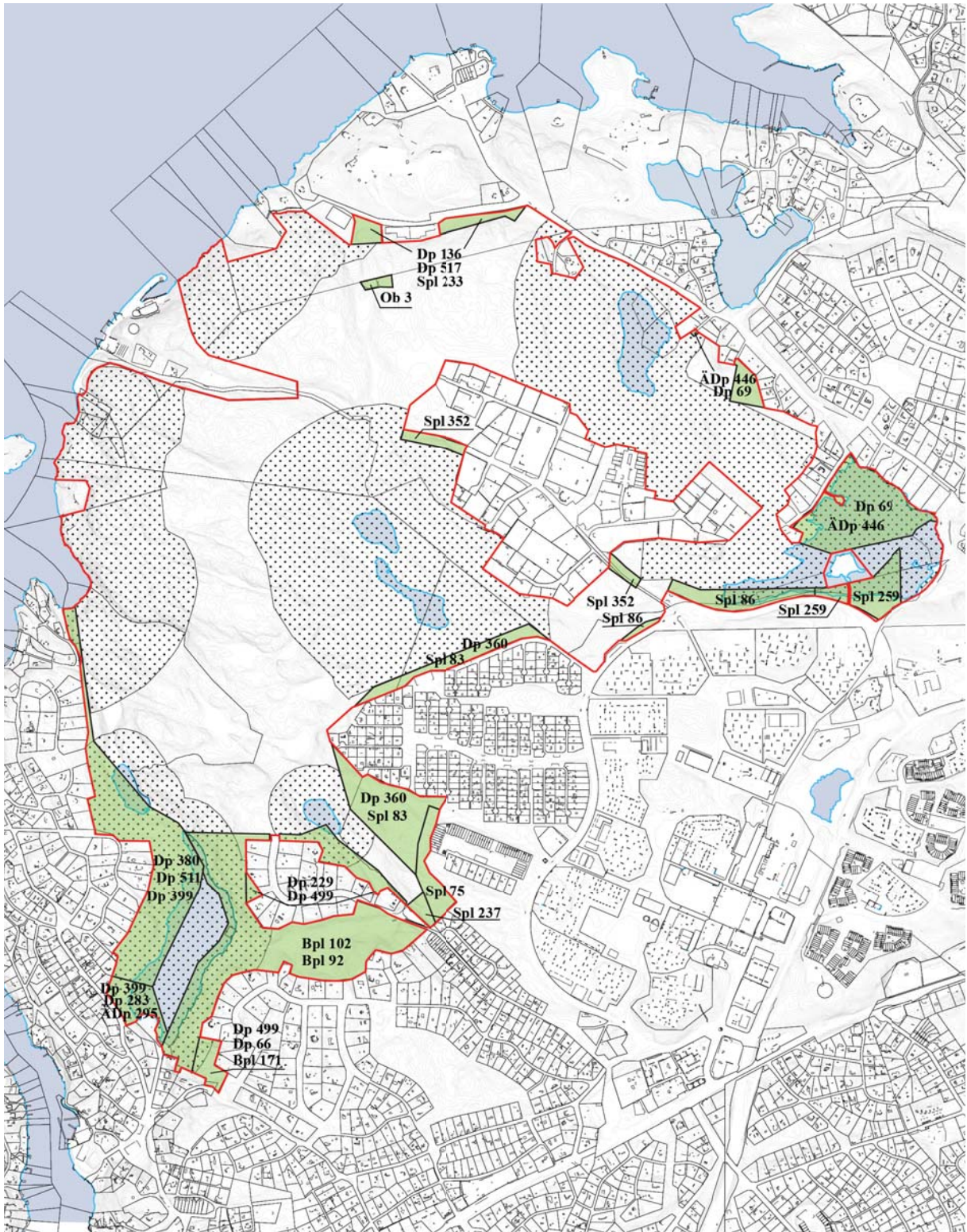
BESLUTSKARTA



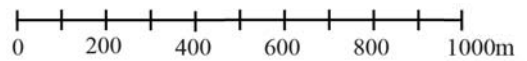
- Reservatgräns
- Områden med specifika föreskrifter:
 - Arrendeområde



FÖRORDNANDEKARTA



- Reservatgräns
- Detaljplancmråden
- Strandskydd
- Dp xx Planbeteckning



HÄRADSEKONOMISK KARTA 1901-1906



Bildkälla Lantmäteriet

— Reservatgräns

SKÖTSELPLAN

**Naturreseptatet Skarpnäs
Nacka Kommun**

HUR RESERVATETS SYFTE SKALL TRYGGAS

Med en målinriktad skötsel av området genom en fastställd skötselplan ska syftet med naturreservatet tryggas.

Rekreationsstråk bevaras genom återkommande röjningar i anslutning till vägar och stigar.

Vyer över vatten beaktas särskilt men hänseende på dess höga rekreativvärde.

Ädellövsskog gynnas och äldre ädellövträd skyddas.

Äldre tallbestånd lämnas för fri utveckling och äldre tallar skyddas. Vissa av de äldre tallarna frihuggs för gynnande av vedinsekter.

Skötsel av skog i övrigt inriktas på en hög frekvens av äldre träd.

Skötseln ska gynna skyddsvärda arter som finns i eller kan antas spridas till reservatet bl.a. genom sparande av död ved på lämpliga platser.

Vattenkvaliteten i områdets sjöar ska inte försämrans.

SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

Generella riktlinjer och åtgärder

Nedan generella åtgärder gäller inom hela reservatet.

För att begränsa texterna och undvika upprepningar listas/förklaras aktuella åtgärder.

Gallring: Utglesning av trädgrupper eller bestånd med grövre träd varvid lövträd gynnas på bekostnad av främst gran. Åtgärden utförs vart 10-15 år.

Röjning: Utglesning av trädgrupper eller bestånd med klenare träd varvid lövträd gynnas på bekostnad av främst gran. Buskskiktet sparas. Åtgärden utförs lämpligen vart 5:e år.

Underröjning: Utglesning/borttagning av konkurrerande träd som växer under /eller direkt i anslutning till större träd. Buskskiktet sparas. Åtgärden utförs vart 5:e år eller vid behov.

Rensning: Borttagning av sly, nedtagning av riskträd och upparbetning av vindfällan. Åtgärden utförs vid behov.

Områdets stigar, spår och leder ska kontinuerligt underhållas så att framkomligheten är god. Ytskikt ska hålla god standard och justeras vid behov. Röjningar utmed vägar och stigar ska utföras så att dessa är säkra och upplevs som trygga.

Övergripande mål

Naturreservatets stora betydelse för friluftslivet liksom de delar av området som har höga natur- och kulturmiljövärden skall bevaras och där så är möjligt utvecklas.

Skötseln av skogsmarken, som är helt dominerande i området, skall i stort inriktas på att bevara den för området typiska växt och djurlivet. Målet är en olikåldrig, varierad och flerskiktad naturskog. En ökad lövinblandning skall dock på lämplig mark eftersträvas.

Den enda öppna marken av lite storlek finns vid Danmarksängar. Målet med skötseln är där att bevara denna rest av ett gammalt kulturlandskap med sin rika och varierande växtlighet.

Vattenkvaliteten i områdets sjöar och vattendrag som idag till delar är påverkad av föroreningar eller försurning skall förbättras.

Engagemang och initiativ från allmänheten, föreningar och skolor skall uppmuntras. Till exempel kan Danmarksängar upplåtas för ängsskötsel.

Skogsmark

Hällmarksbunden tallskog och anslutande blandskogszoner undantas från åtgärder. I blandskogsområdena kan dock gran i vissa partier med mycket tall eller stort lövinslag med fördel successivt gallras/röjas mot en lägre andel.

Miljöer som vidare undantas från åtgärder är våtmarksområden som alkärr och sumpskog av ren löv eller i blandning med långsamväxande tall, lövdominerade områden, samt mindre raviner och bergbranter. I lövdominerade områden kan dock gran med fördel successivt gallras/röjas bort.

Välfrekventerade stigar, spår och leder rensas/hålls öppna. I övrigt skall fallna träd och grenar lämnas kvar om de inte allvarligt minskar möjligheterna att ströva i området.

I kantzoner mot öppen mark skall, där förutsättningar finns, flerskiktade bryn med välutvecklat buskskikt eftersträvas. Ekar och andra ädellövträd underröjs. Bärande och blommande buskar gynnas. Åtgärderna skall dock ske försiktigt då för stora ingrepp kan ge upphov till kraftiga slyuppslag. Ringbarkning av asp kan i vissa lägen vara lämpligt.

Underröjning av solitära träd, i synnerhet ekar, kan bli aktuellt på andra ställen än vad som angivits ovan. Betonas bör dock att buskskiktet alltid skall sparas.

Där spår och leder ligger utmed stränder, kan siktröjningar och gallringar bli aktuella. Grupper av träd med t ex några sälgbuskar vid rötterna skall lämnas, hellre än att man hugger fram svårskötta 'alléer' utmed stränderna.

Torrakor, lågor, hålträd, enstaka gamla grova träd, gamla lövträd som grova aspar och ekar, äldre sälg, bärande träd och buskar skall regelmässigt sparas. Dessa är av betydelse för djurlivets tillgång till boplatser, föda och skydd.

Åtgärder som medför risk för markskador skall undvikas. Lättare skogsmaskin får användas. En fördel är om detta sker på tjälad och snötäckt mark. Markskador skall alltid lagas.

Ängsmark

Skötseln av Danmarksängar har hög prioritet. Slätter skall ske på det sätt och i den omfattning som framgår av de speciella anvisningarna nedan.

Vattenområde

Vattenområdena skall bevaras med sitt naturliga växt- och djurliv. Näringsläckage liksom andra föroreningar skall minskas. Riktlinjer under skogsavsnittet syftar bl.a. till att förbättra vattenkvaliteten.

Jakt och fiske

Fiske skall ske med hänsyn till områdets stora betydelse för friluftslivet. Vittjärns betydelse för den vetenskapliga naturvården skall särskilt uppmärksammas. I samtliga sjöar är det fritt fiske med handredskap. Rätten att fiska gäller inte kräftor.

Fritt handredskapsfiske gäller för Saltsjön.

Utplantering av fisk och kräftor får endast ske av naturligt förekommande arter. Utplantering av signalkräftor får inte ske.

Jakt får endast bedrivas som skyddsjakt.

Byggnader och anläggningar

Byggnader och tillhörande tomtmark inom naturreservatet skall hållas i vårdat skick. Eventuella om- och tillbyggnader prövas i vanlig ordning av kommunen.

Kraftledningsgator skall skötas på ett sådant sätt att ledningarnas funktion ej äventyras och enligt gällande servitut. Vid en ev. framtida markförläggning av kraftledningar ska en särskild skötselplan tas fram för framtida utvecklingen av tidigare ledningsgator.

SKÖTSELOMRÅDEN, SKÖTSELBIOTOPER

Beskrivningar är baserade på karta visande skötselbiotoper. Varje skötselbiotop har kortfattat beskrivits med ledning av utförda inventeringar varjämte mål för skötseln angivits samt åtgärder.

Merparten av skötselinsatserna koncentreras till området kring Danmarks ängar samt till öppenhållandet av stigar, spår och leder. Hällmarker, moränsluttningar och våtmarker lämnas i princip utan åtgärder.

Påpekas bör dock att skogsmark kontinuerligt förändras. Det är egentligen bara hällmarker-nas tallskog som kan sägas representera en stabil vegetationstyp. Övriga marker befinner sig i olika igenväxningsstadier och blandskogen övergår på sikt i granskog om den lämnas att sköta sig själv. Vill man framöver ha en variationsrik skog med stort lövinslag, måste granen hållas tillbaka. Skötselanvisningarna ger viss valfrihet i den frågan. Ambitionsnivån läggs fast av reservatsförvaltaren. Omprövning bör med jämna mellanrum ske.

Områden med behovsanpassad skötsel

Skötseln av dessa områden inskränker sig i huvudsak till tillämpliga delar av ovan angivna generella riktlinjer och åtgärder. Här anges också mindre områden där begränsade åtgärder inledningsvis utförs men där målet på sikt är fri utveckling.

1. Tallskog

Beskrivning

Företrädesvis gles hällmarksbunden tallskog med surdrog och fuktstråk samt anslutande talldominerade blandskogszoner på grundare moränmark. Vid Myrsjöns östra strand finns en kraftig tall som är naturminne, det samma gäller för en kraftig gran i anslutning till Mariedalsvägen.

Mål

Fri utveckling

Åtgärder

Inga. Frihuggning och specifika åtgärder ska dock vid behov utföras vid träd som är naturminnen.

1:1 Tallskog

Beskrivning

Mindre område, nordväst om Kummulbergets industriområde, skogliga åtgärder tidigare utförts. Beståndet är mycket tätt och har passerat 3 meters höjd (eftersatt röjning).

Mål

På sikt fri utveckling

Åtgärder

Svag röjning i ett par omgångar bör göras. Motivet för de successiva insatserna är att ge beståndet en bättre stabilitet mot storm snö mm samtidigt som förutsättningarna att ströva i området på sikt förbättras.

2. Blandskog

Beskrivning

Varierad och i huvudsak flerskiktad blandskog på moränsluttningar och i dalgångar bestående av tall, gran och triviallöv i varierande proportioner. I området kring Danmarksängarna är dock inslaget av ek tydligt. I dessa områden ingår också mindre hållmarksavsnitt, raviner, fuktstråk, strandskogspartier m fl.

Mål

Fri utveckling

Åtgärder

Inga. I vissa partier med mycket tall eller stort lövinslag kan dock med fördel gran successivt gallras/röjas mot en lägre andel. Riktad åtgärd i form av underröjning skall utföras vid naturminnet.

2:1 Blandskog

Beskrivning

Planterad ung tall- och granskog söder om Kummelbergets industriområde.

Mål

På sikt fri utveckling mot en olikåldrig varierad och flerskiktad blandskog där en ökad lövblandning eftersträvas.

Åtgärder

Området gallras. På sikt kan luckor tas upp för att genom självföryngring öka variationen.

2:2 Blandskog

Beskrivning

Ungt och tätt blandlövsområde som etablerat sig på upplagsmark från tidigare stenkrossanläggning. Området fungerar idag som skydd tillsammans med anslutande hållmarker mot Kummelbergets industriområde som ligger direkt norr om.

Mål

På sikt fri utveckling mot blandskog med hög andel tall.

Åtgärder

Successiva gallringar/röjningar där tall gynnas.

2:3 Blandskog

Beskrivning

Fuktig blandskog i svacka mellan hållmarker bestående av mogen tall, gran och triviallöv i varierande proportioner. Kummelbergets industriområde ansluter i söder. Området har tidigare gallrats, men är idag ganska `trasigt` och förekomst av torrakor, vältor och lågor är tydlig. Föryngringen av gran är ställvis god.

Mål

Fri utveckling mot naturskogsliknande bestånd.

Åtgärder

Inga. Skogen lämnas för fri utveckling. De enda åtgärder som utförs är att stigar hålls framkomliga och att riskträd i anslutning till dessa åtgärdas. Fallna träd och grenar lämnas.

3. Lövblandskog

Beskrivning

Söder om den gamla oljehamnsanläggningen en dalgång med gamla husgrunder, terrasser mm, rester av tidigare anläggningen Sunnbo. Området är under stark igenväxning. Tidigare öppen mark växer idag igen med asp, björk, sälg och granen är på ingång. Inslaget av ek är relativt stort. I södra delen, mot vattnet, ligger ett befintligt fritidshus under stora ekar. I anslutande ravin, ytterligare söderut, är lövskogen tät.

Mål

Fri utveckling.

Åtgärder

Inga. Barrträd kan dock här framöver med fördel successivt gallras/röjas. Även andra åtgärder kan på sikt åtgärdas.

4. Våtmarksskog

Beskrivning

Våt- och fuktskog bestående av triviallöv och/eller svagväxande tall. Pors och skvattram är inte ovanligt i botten. Alkärr norr om Övre Glasbrukssjön ingår här. I norra kanten av detta växer en kraftig gran som är naturminne.

Mål

Fri utveckling.

Åtgärder

Inga. Ställvis, i vissa fuktiga till friska partier kan dock gran med fördel gallras/röjas. Riktad åtgärd i form av underröjning skall utföras vid naturminnet.

Områden med kontinuerlig skötsel

Skötseln av nedanstående områden är av kontinuerlig art. Rensning/öppethållande av stigar, spår och leder anges under generella riktlinjer och åtgärder samt under friluftslivsavsnittet.

5. Blandskog med lövdominans

Beskrivning

Djupt nedskuren sprickdal med mindre bäck i botten som bitvis uppvisar ett vackert meanderlopp. Dalgången, som förbinder parkeringsplatsen vid Sjöängsvägen med badet vid Glasbrukssjön, består av en flerskiktad lövdominerad skog. Stort inslag av ek, men också av gran. Buskskiktet domineras ställvis av hassel. Området som helhet präglas av en rik fuktgynnad vegetation.

Mål

Bäckravin med varierad och flerskiktad lövdominerad skog. En ökad lövinblandning skall eftersträvas.

Åtgärder

Gallring/röjning av främst gran.

6. Berg och rasbranter med ädellövinslag

Beskrivning

Berg och rasbranter med ädellövinslag väster om Danmarksängarna. Området är bl.a. rikt på ek och speciellt noteras här skogslind. Krontaket är slutet. Mot anslutande hållmarker kommer tallen in. Bäckens som avvattnar Danmarksängarna mot Ängsviken rinner genom området. Vid stranden står en bård av al.

Mål

Lövdominerad flerskiktad skog med högt ädellövinslag.

Åtgärder

Gallring/röjning av triviallövs och gran. Ädellöv gynnas.

7. Ädellövskog

Beskrivning

Sydorienterad sluttning med ekdominerad ädellövskog norr om Danmarksängarna. Många ekar är av imponerande storlek och ålder i ett för övrigt olikåldrigt bestånd. På många ställen bildar stora hasselbestånd ett andra lövtak under ekarna. Ner mot ängarna växer björk, asp, apel m fl.

Mål

Bevarad flerskiktad ädellövskog med dominans för ek i trädskiktet och hassel samt unga ädelövträd i mellanskiktet. Relativt öppen krontäckning som möjlig gynnsam utveckling av det idag relativt rika örtskiktet.

Åtgärder

Gallring/ röjning av triviallövs som asp, björk och sälk samt barrträd. Om aspuppslag är speciellt besvärande, kan ringbarkning vara en lämplig åtgärd. Då vegetationstypen med tiden förändras skall successiv föryngring av framförallt buskskiktet utföras.

8. Ängsmark

Beskrivning

Danmarksängarna är den enda öppna marken i ett i övrigt skogsklätt område. Marken har brukats som åker för länge sedan och därefter omväxlande varit slåtter och betesmark fram till 1950-talet. Sedan dess har dikena till delar vuxit igen, ängarna successivt blivit blötare och asp, sälk m.fl. vandrat in. Där bäckfåran är som brantast finns en samling stenar som kan utgöra rester av ett fundament för en kvarnanläggning. Rester av en torpgrund finns inom området.

Mål

Hävdas som slåtteräng.

Åtgärder

Lämpliga aspar och sälgar på ängarna ringbarkas och avverkas snarast möjligt efter intorkning. Ungplantor/sly röjs bort liksom ev. barrträd. Slyröjningarna upprepas årligen intill dess att stubbarna efter avverkade träd och större buskar bortförts (stubbrytning). Områdets kulturhistoria kan förtydligas genom att friläggning av torpgrunden. Ängarna hävdas sedan genom årlig slåtter. För att gynna en artrik flora bör ängsskötseln ske enligt följande. På våren städas ängen, dvs löv, grenar mm tas bort. Slåtter sker i september. Helst bör skärande redskap användas t ex slåtterbalk. Efter slåtter tas slaget gräs bort.

9. Krokträskan, Svartpotten och Övre Glasbrukssjön

Beskrivning

Sjöarna är näringsfattiga och humusrika och har främst betydelse för friluftslivet. Under sommarhalvåret pumpas vatten från Övre Glasbrukssjön till intilliggande bebyggelse där vattnet används för bevattning och dyl. Krokträskan avvattnar mot Myrsjön, Svartpotten mot Glasbrukssjön och Övre Glasbrukssjön till Stora Ängsviken.

Mål

Bevara sjöarnas goda vattenkvalitet med dess naturligt förekommande växt- och djurliv samt de stora friluftsvärdena.

Åtgärder

Vattenprover tas kontinuerligt av kommunen. Om vattenkvaliteten försämras utreds orsakerna därtill och i samråd med reservatsförvaltaren vidtas nödvändiga åtgärder.

10. Glasbrukssjön

Beskrivning

Sjön är näringsfattig, relativt klar och med god vattenkvalitet. Denna har dock på senare tid försämrats. Den är en populär badsjö och används också för sportfiske. Glasbrukssjön har ett högt natur- och friluftsvärde och räknas som ekologiskt känslig. Kringliggande bebyggelse tar sommarvatten från sjön. Sjön avvattnar mot Skurusundet.

Mål

Bevara sjöns goda vattenkvalitet med dess naturligt förekommande växt- och djurliv samt de höga natur- och friluftsvärdena.

Åtgärder

Vattenprover tas kontinuerligt av kommunen. Om vattenkvaliteten försämras utreds orsakerna därtill och i samråd med reservatsförvaltaren vidtas nödvändiga åtgärder. Uttaget av vatten från sjön har ökat i och med att kringliggande fastigheter i allt större utsträckning bebos permanent. Konsekvenserna av uttaget bör studeras och behov av erforderliga tillstånd före uttag bör likaså utredas. Anläggande av laxtrappa upp till sjön är en framtida möjlighet.

11. Myrsjön

Beskrivning

Myrsjön är en grund sjö som bildats genom uppdämning. Vegetationen är riklig. Sjön är mycket näringsrik och den har rensats mekaniskt samt att försök gjorts med gräskarp. Man badar och fiskar i sjön och den har ett lokalt värde för friluftslivet. Myrsjön avvattnar mot Kvarnsjön.

Mål

Förbättra sjöns vattenkvalitet och därigenom bevara dess naturliga växt- och djurliv samt värde för friluftslivet.

Åtgärder

Vattenprover tas kontinuerligt av kommunen. Om vattenkvaliteten försämras utreds orsakerna därtill och i samråd med reservatsförvaltaren vidtas nödvändiga åtgärder.

12. Vittjärn

Beskrivning

Vittjärn kallas av många för Trollsjön eller 'Trollan'. Den är en näringsfattig och klar sjö med mycket hög vattenkvalitet och mycket högt naturvärde. Sjön är idag opåverkad då ingen bebyggelse ligger inom dess tillrinningsområde. Sjön är dock känslig för försurning och slitage då tillrinningsområdet består av i huvudsak känsliga hållmarker med tunna jordlager och den har kalkats vid flera tillfällen. Den räknas som ekologiskt känslig. Vidare är den en populär badsjö och har högt friluftsvärde samt nyttjas även av sportfiskare. Tidigare har utsättning av fisk gjorts.

Mål

Bevara sjöns mycket höga vattenkvalitet med dess naturliga växt- och djurarter samt värde för friluftslivet.

Åtgärder

Vattenprover tas kontinuerligt av kommunen. Vetenskapliga undersökningar får utföras efter samråd med och tillstånd från reservatsförvaltaren. Om vattenkvaliteten försämras utreds orsakerna därtill och i samråd med reservatsförvaltaren vidtas nödvändiga åtgärder. Kalkning kan bli aktuellt även i framtiden. Utloppsdiket skall regelbundet skötas.

FRILUFTSLIV

Övergripande mål

Området skall bevaras som ett naturlandskap för allmänhetens friluftsliv samtidigt som områdets vetenskapliga och kulturella värden skall skyddas och vårdas. De naturgivna förutsättningarna för friluftslivet skall vara styrande för områdets nyttjande.

För området gäller att spänger eller motsvarande vid Myrsjön (Boo-leden) enligt nedan eller i övrigt vad som ges möjlighet till enligt skötselplanen får utföras.

Anordningar för friluftsliv

Tillgänglighet

Området nås lätt till fots från anslutande bebyggelse. Flitigt använda entréer in i området finns i väster från Talludden och Björknäs, i söder från Krokhöjden och Orminge samt i öster från Rensättra och Hasseludden.

Busshållplatser finns utmed Ormingeringen och Skarpövägen, i söder och öster samt Hasseluddsvägen i norr. Området nås lätt med bil från ett flertal gator och vägar.

Hela naturreservatet är tillgängligt för allmänheten.

Parkering

Parkeringsplatser finns i söder vid Glasbruksvägen och Sjöängsvägen (Boo-leden). I öster vid Ormingevägen (lastbilsarkering) samt centralt i området i Kummelbergets industriområde (angöring Vittjärn från söder). Vid behov skall parkeringsplatsen vid Ormingevägen, söder om Kummelbergets industriområde, kunna utvidgas. Cykelparkeringar får byggas ut vid behov.

Information

Enkla och tydliga informationstavlor med översiktskarta sätts upp genom reservatsförvaltarens försorg på de platser som markerats på skötselplanekartan. På tavlorna skall finnas information om området och vad som gäller för allmänhetens vistelse inom naturreservatet. Reservatets gränser märks ut i fält.

Stigar, leder, utsiktspunkter

Ett rikt förgrenat stignät finns idag inom området. Boo-leden bildar här stomme. Upplysta gångvägar ansluter från Krokhöjden och Orminge. Stigar och leder skall ej hårdgöras eller förses med belysning. Vid behov får reservatsförvaltaren utföra nyanläggningar och reservatsförvaltaren är också ansvarig för uppskyltning och märkning. Åtgärder för att förbättra tillgänglighet för rörelsehindrade får utföras där dessa ej skadar naturvärden.

Befintliga stigar och leder hålls öppna. Rönjningar utmed vägar och stigar ska utföras så att dessa är säkra och upplevs som trygga. Eventuella övriga åtgärder begränsas till att laga, förstärka eller avvattna speciellt utsatta och välfrekventerade avsnitt. Vid Myrsjön, där Boo-leden passerar, bör spänger/bryggor anläggas vid de avsnitt där man idag tvingas upp på Skarpövägen respektive Hasseluddsvägen för att passera och Booledden ska generellt hållas i gott skick.

Förkastningsbranterna mot farleden in mot Stockholm bjuder på storslagna perspektiv. Även från Drottningberget vid Glasbrukssjöns sydspets bjuder på hisnande utsikt. Här finns trappor upp från Bäcktorpsvägen och soffa vid utkikspunkten att vila sig vid.

Motionsspår

Elbelyst motionsspår finns i anslutning till Krokhöjden. Beläggning och belysning underhålls och bättras vid behov. Kontinuerlig rönjning utförs i anslutning till spåret så att det är säkert och upplevs som tryggt.

Bad

Tack vare sitt läge nära bebyggelse och vatten av god kvalitet är Glasbrukssjön en attraktiv badsjö. På sjöns östra sida finns en anlagd badplats med brygga och sandstrand. Man badar också direkt från klipporna på motsatta stranden. Här finns en enkel badtrappa. Angöring sker via en gångväg från Sjöängsvägen. En stig går också från Glasbruksvägen i södra ändan. Bryggor mm ses regelbundet över och underhålles av reservatsförvaltaren. Badplatsen städas kontinuerligt under badsäsong.

Öster om reservatet, vid Myrsjön, finns en privat fest- och badplats.

Vittjärn är en omtyckt badsjö och får varje sommarsäsong ta emot ett stort antal badgäster. Vattnet är klart och rent och av hög kvalitet. Friluftsbad förekommer på lämpliga ställen längs hela stranden, dock med koncentration i den norra delen. Några anläggningar liknande de vid Glasbrukssjön finns ej, då inriktningen här är naturbad. Avsikten är ej heller att göra några anläggningar utöver de av enklare typ som redan finns. Området städas kontinuerligt under badsäsong.

Eldning, utrustning mm.

Vid Glasbrukssjöns bad finns bord, bänkar och sopställ. Här finns också sommartid toaletter. Vid Vittjärn finns sittplatser av enklare typ och sopställ. Enklare parkanläggningar såsom sittplatser och inslag för lek och träning får tillkomma.

Eldning får ske i medhavd grill.

Renhållning

Ansvar för tömning av toaletter, sopkärl, städning mm är reservatsförvaltarens.

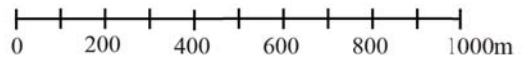
Tillsyn

Tillsyn av naturreservatet skall ske genom reservatsförvaltarens försorg.

SKÖTSELOMRÅDEN



- Reservatgräns
- Sjöar
- Behovsanpassad skötsel
- Kontinuerlig skötsel
- x:x Områdesbeteckning



SKÖTSELPLANEKARTA



- Reservatgräns
- Stigar
- i Informationstavla
- P Parkering
- * Utsiktplats
- ♨ Badplats

